LITTERAE

COMMUNIONIS 2

tijdschrift van Comunione e Liberazione

CL

2e jaargang, nummer 2 - april 1994

(Tekst van de poster 'Pasen 1994' van Comunione e Liberazione)

"Christus is... alles in allen, hij die in zich alles omvat overeenkomstig de eenmalige, oneindige, allerwijste macht van Zijn goedheid — als een middelpunt waarin de lijnen samenkomen —, opdat de schepselen van de ene God onderling niet vreemd en vijandig tegenover elkaar blijven staan, maar een gemeenschappelijke plaats hebben waar hun vriendschap en hun vrede zichtbaar kunnen worden."

Maximus Confessor, Mystagogia, I

Proberen wij ons voor te stellen hoe Christus met zijn blik alle dingen omhelsde: de spelende kinderen, de vallende mus, het veldbloempje, het straatmeisje aan de rand van de samenleving... Hij heeft haar een ogenblik aangekeken: een ontmoeting van twee blikken. En ook de Samaritaanse en Mattheüs ("Kom met mij mee"). En Mattheüs was niet als de rijke jongeman; de oude tollenaar was niet als de rijke jongeman: de jongeman, rijk als hij was... De oude tollenaar: hij volgde hem.

IN DIT NUMMER

Vanuit het geloof komt de methode
Aantekeningen van een gesprek met Don Giussani 3

Het doel van de caritativa
Over de bedoeling van het beoefenen van caritatieve werken 6

Feestavond in Brussel
Ten bate van bejaarden in Moskou 7

Iets groters dan wijzelf
Jean-François Thiry 8

Open jullie voor de werkelijkheid
Uit de boodschappen van Johannes Paulus II aan scholieren 12

LITTERAE COMMUNIONIS

Tijdschrift van de beweging Comunione e Liberazione
2e jaargang, nummer 2
April 1994

Redactieadres en administratie:
P/a Joep van Keeken
Minister Beversstraat 40
6042 BN Roermond
Tle. 04750-18677

Redactie:
Loe Bongaarts
Zr. Liesbet Buls (B)
Joep van Keeken
Ben van de Venn

Abonnementen:
ƒ 15,— of Bfr. 300
per jaar
(inclusief portokosten)
Over te maken op
giro 3933389 t.n.v.
J. van Keeken
te Roermond
o.v.v. 'Litterae'
Losse nummers: ƒ 4,—

Litterae Communionis
verschijnt viermaal
per jaar

Illustratie voorpagina:
Het 'Laatste Oordeel'
van Michelangelo in de
Sixtijnse Kapel, na de
restauratie

Opmaak:
Michiel Peeters

VANUIT HET GELOOF KOMT DE METHODE

Aantekeningen van de vergadering van verantwoordelijken, november 1993. Synthese van het gesprek met Luigi Giussani.

Een kwestie van methode

Onze gemeenschap wordt gedefinieerd door een methode. Men kan stellen, dat de 'genialiteit' van onze beweging geheel gelegen is in haar methode. Daarom is het bovenal een 'genialiteit' van de opvoedende soort: de methode is de weg waarop een mens zich bewust wordt van de ervaring die hem wordt voorgesteld. Juist door te waken over de authenticiteit van de methode kan de inhoud van onze ervaring worden overgebracht.

De oorsprong van de christelijke methode is het geloof

De methode vindt zijn oorsprong in het geloof. Het geloof is de erkenning in ons eigen leven van een buitengewone aanwezigheid die erin binnentreedt met de bestemming. Het geloof streeft ernaar heel de horizon van het leven te bekleden door de relatie met een aanwezigheid die correspondeert met het hart. De correspondentie van alles wat gebeurt met het hart zou normaal moeten zijn; maar toch is het niet zo. Buiten de ontmoeting met een buitengewone aanwezigheid kan men niet ontkomen aan de tragische constatering: "er is niets nieuws onder de zon".
De bron van de methode is 'de botsing' met een onvoorziene, grootse aanwezigheid, welke de rede letterlijk erkent als 'bovenmenselijk'.
De essentie van de methode bestaat er dus in deze persoonlijke realiteit te volgen die binnenleidt in de gebeurtenis van een buitengewone aanwezigheid. Het volgen is de meest redelijke houding tegenover de christelijke gebeurtenis. De hedendaagse cultuur houdt het voor onmogelijk te kennen en zichzelf en de realiteit te veranderen 'alleen maar' door het volgen van een persoon. In onze tijd wordt de persoon niet beschouwd als een instrument van het kennen en de verandering. Het kennen wordt gereduceerd tot een analytische en theoretische bespiegeling en de verandering tot een praktijk en toepassing van regels. Johannes en Andreas, de eerste twee die op Christus stuitten, hebben daarentegen geleerd om, juist door het volgen van die buitengewone persoon, op een nieuwe wijze te kennen en zichzelf en de realiteit te veranderen. Vanaf het ogenblik van deze eerste

ontmoeting begon de methode zich in de tijd te ontwikkelen.

De evidentie en de vrijheid

De evidentie van deze buitengewone aanwezigheid, waarop Johannes en Andreas zijn gestuit, toont zich in het ogenblik en grijpt hen voor eeuwig. Anderzijds groeit de overtuiging *in de tijd*. In de ogen van het volk was Jezus de door de wetgeleerden 'vervloekte', de door schriftgeleerden en farizeeërs vogelvrij verklaarde, het 'dubbelzinnige' individu waarover iedereen kwaadspreekt. Maar voor datzelfde volk werd duidelijk, dat Hij meer correspondeerde met hun hart dan de lieden die hem zwart maakten. Het gaat om een evidentie, om een evidente correspondentie met het hart dat geen voorwerp van uiterlijke 'argumentaties' kan zijn. De evidentie vindt dus plaats in het ogenblik, in het moment — voor Johannes en Andreas, die hem zagen spreken, was het evident dat die man op onvoorziene wijze correspondeerde (op een buitengewone manier) met hun hart — . Maar de overtuiging is vrucht van de tijd, d.w.z. van een herhaling (ripetizione), van een voortdurend vragen (Lat. repetere). Het gaat om een herhaling die 'overtuigt'. Het is goed te benadrukken dat de vrijheid ofwel zijn eigen aanhangen toepast ofwel zich terugtrekt in het moment van de evidentie. Dan zal zich in de tijd tonen welke positie de vrijheid aangenomen heeft tegenover de evidentie: een van geslotenheid of een van openheid. Alles hangt af van de oorspronkelijke positie tegenover de dingen: namelijk of de mens geopende ogen heeft of als een kind is dat zijn gezicht nukkig met zijn elleboog bedekt. Wat in het leven gebeurt, brengt onvermijdelijk de gekozen en in beginsel aangenomen positie boven water. "Het leven van de mens", zo zei Thomas van Aquino, "bestaat in het affect dat hem bovenal draagt en waarin hij zijn grootste bevrediging vindt". En Romano Guardini voegde eraan toe: "In de ervaring van een grote liefde wordt alles wat zich voordoet gebeurtenis voor zijn omgeving".

Een nabootsing in de tijd

Een term die helpt om de aard van de methode nader te omschrijven is het woord 'nabootsing'. Dit beschrijft de grote wet van de natuur, op elk niveau. In het begin zei God toen hij de mens schiep: "Wij maken de mens naar ons beeld en onze gelijkenis" (Gen.1,26). En Jezus introduceerde dezelfde dynamiek, toen hij zich met de volgende woorden tot zijn leerlingen wendde: "Weest volmaakt zoals mijn hemelse Vader volmaakt is" (Matth. 5,48). Menselijk gesproken is dit onmogelijk, maar toch ligt in deze spanning ten aanzien van de nabootsing de synthese van elke morele evangelische wet.

Het volgen is het volgen, niet het slagen. En het nabootsen is het nabootsen, niet het realiseren. In de methode van het volgen en de nabootsing ligt de notie van het 'worden' vervat. Daarom veronderstelt de methode tijd.
De nabootsing realiseert zich door middel van een vergelijking, die niet een duel tussen twee logica's noch het zoeken naar een goedkeuring is, maar een voortdurend vragen om een correctie.
(Bovendien is het de moeite waard te wijzen op het belang dat deze aantekeningen hechten aan het concept van de 'opvoeding', in welke omgeving het ook wordt toegepast. Barmhartigheid en vergeving zijn de uitersten van een nieuwe opvoedende relatie. De genius van het Christendom bestaat in de aankondiging dat God zich tot een immanente factor gemaakt heeft voor elke menselijke ervaring, ook voor die van de zonde. Barmhartigheid en vergeving zijn als het goddelijk zaad, dat uit de menselijke dwaalwegen het leven opnieuw kan laten opbloeien.)

Een irrationele bekoring

Datgene wat de aanvankelijke evidentie doet ontstaan — nl. de gebeurtenis — heeft niet alleen deel aan het eerste moment, put zich er niet in uit, maar is aanwezig in elk moment van de ontwikkeling. Daarom impliceert het volgen een herhaling. Het gaat niet om een automatisme, aangezien het leven dat aldus opgevat wordt bestaat uit handelingen, die mettertijd bewuster worden, rijker aan geloofsbewustzijn en dus aan menselijkheid. De bekoring is dat men dit volgen 'loslaat' door zich aan te matigen, dat men al weet wat gevraagd wordt in het volgen. Op deze wijze valt men in de partialiteit, in het tegenspreken van de correctie, in het onderbreken van de spanning ten aanzien van onze taak. De grote fout is de methode te onderbreken door te denken dat men haar kan vervangen met zijn eigen capaciteit. Om precies te zijn: het is een irrationele handeling. Als de rede inderdaad het bewustzijn van de realiteit in de totaliteit van haar factoren is, dan vernietigt elke partialiteit de rede en de methode.

De *virtus*: gehoorzaamheid

De *virtus*, de morele houding, op de weg van het geloof is de gehoorzaamheid. Zij drukt zich uit als het volgen van een buitengewone aanwezigheid, die men ontmoet heeft en die twee kenmerken heeft:
a. De buitengewone aanwezigheid deelt zich aan ons mee door een menselijke realiteit: de Kerk, door een gemeenschap ontstaan uit het geloof van een mens.
b. Juist omdat de aanwezigheid, die men volgt, menselijk is, drukt zij onvermijdelijk gezichtspunten en temperamenten uit, die eigen aan een persoon zijn en verschillend van die van anderen. In deze 'verscheidenheid in incarnatie' drukt zich wat wij charisma noemen uit: 'de grens' van het grote mysterie van de Incarnatie. De christelijke gebeurtenis, het feit dat God geïncarneerd is, impliceert en wijst op een menselijke realiteit met bepaalde kenmerken, wijst een plaats aan, waar Hij mij bereikt door de handeling van de Geest.
De gehoorzaamheid vormt dus de eigen deugd van het volgen en het bewijs hiervan heeft men, wanneer men een bepaalde mens, een bepaalde gemeenschap moet volgen. Er is geen sprake van een gemeenschap, als men niet de buitengewone Aanwezigheid volgt in zijn concrete grens (charisma), waarin deze zich tegenwoordig stelt. In een dergelijk bewijs begrijpt men de betekenis van de zin: "Er bestaat geen groter offer dan het leven te geven voor het werk van een Ander". Gehoorzaamheid. Er is geen woord dat duidelijker de verdienste van de mens-Christus uitdrukt, die gehoorzaam werd tot aan de uiterste tegenstrijdigheid. Christus werd inderdaad "gehoorzaam tot aan de dood" (Fil.2,8).
De mogelijkheid voor onze gemeenschap om goed te doen voor de Kerk en de maatschappij hangt niet af van wat eenieder doet overeenkomstig zijn eigen ingenieusiteit, maar hangt af van de beschikbaarheid om "het Werk" van de Geest te doen. Gehoorzamen aan de Geest betekent, in laatste instantie, gehoorzamen aan een mens, aan een menselijke realiteit — hoe broos en incoherent ook — die door God gekozen is als grens van de Incarnatie, als charisma dat bestaat in functie van het geheel van de Kerk.
Uit het geloof en de gehoorzaamheid, als ze op deze wijze worden opgevat en geleefd, ontspringt een nieuw volk. Inderdaad bevestigt de gehoorzaamheid die bruidelijke eenheid, die zonen voortbrengt. De onvruchtbare die gehoorzaamd heeft is voortbrengster van zonen geworden. ■

HET DOEL VAN DE CARITATIVA

Een van de wezenlijke onderdelen van het leven van de beweging CL is het beoefenen van caritatieve werken. Hieronder een kleine uiteenzetting over de bedoeling van deze caritativa als inleiding op de volgende twee artikelen.

In onze menselijke natuur ligt de behoefte om met andere mensen een relatie aan te gaan en belangstelling voor ze te hebben.
Als we iets moois meegemaakt hebben, ontstaat de behoefte dit aan anderen mede te delen. Als we zien dat het mensen slecht gaat, dan ontstaat de behoefte om ze te helpen. Deze behoefte is zo oorspronkelijk en zo natuurlijk, dat ze in ons opkomt nog voordat we ons ervan bewust zijn. Terecht wordt dit gezien als een basisprincipe van het menselijk bestaan.

Hoe meer we bewust aan deze behoefte beantwoorden, des te meer verwezenlijken wij ons zelf. Op het moment waarop we ons aan anderen mededelen, doen we de ervaring op dat zich ons eigen leven daarbij vervult. En omgekeerd ervaren wij het als een beperking, als we niets van onszelf kunnen geven. Indien we dus belangstelling voor de anderen hebben en ons aan hen mededelen, vervullen we daarmee de hoogste, ja uiteindelijk de enige opgave van ons leven: ons zelf te verwezenlijken, ons leven te vervullen. Zo beoefenen we de "caritativa", om deze taak te leren volbrengen.

Jezus Christus heeft ons deze behoefte en deze taak in haar diepste betekenis laten begrijpen, doordat hij ons de oerwet van het Zijn geopenbaard heeft: de liefde (caritas). Het is de wet die ons hele bestaan omvat, het deelnemen aan het leven van anderen en dezen aan ons eigen leven deel laten hebben. Jezus Christus is de enige, die ons dit zegt, Hij kent de betekenis van alle dingen. Hij weet wie God is, die ons allen geschapen heeft, Hij weet wat het Zijn zelf is.

Het woord 'caritas' kan het beste begrepen worden, als men eraan denkt hoe de Zoon van God ons zijn liefde heeft betuigd: Hij gaf ons niet wat hij had kunnen doen, zijn hele rijkdom, maar Hij werd arm zoals wij en nam deel aan onze behoeftigheid.
Zo beoefenen we de "caritativa", om te leren zo te leven als Jezus Christus. ■

FEESTAVOND IN BRUSSEL

De laatste zaterdag van februari 1994 werd in Brussel een feest gehouden om de mensen om ons heen de ervaring bekend te maken van een vriend van ons, Jean-François, die vertrok naar Moskou met het doel te getuigen van de aanwezigheid van Christus onder ons.

Aan het begin van de avond maakten enkele dia's en een brief ons een beetje deelgenoot van het dagelijks leven van onze vriend. Als uitdrukking van de eenheid die ons met Jean-François verbindt, hebben wij samen gegeten, spellen gedaan en gezongen. Blijkbaar waren er geen buitengewone attracties nodig voor de aanwezigen om toch uit verafgelegen plaatsen te komen (Luxemburg, Frankrijk en Nederland). Inderdaad alle dingen die wij hebben gedaan waren heel gewoon — enkele spelletjes daargelaten dan! — in die zin dat de meeste groepen mensen als ze samen komen hetzelfde doen.

De nieuwheid ervan was de concrete mogelijkheid de ervaring die de apostelen hadden toen ze Christus ontmoetten, te herhalen. Want dit is de enige ervaring die geheel aan de verlangens van de mens beantwoordt. Dit is de reden waarom een missie naar Rusland of het organiseren van een feest ontstaan uit een dankbaarheid die

niet alleen maar vrijgevigheid is, die uiteindelijk de persoon bedroefd achterlaat. Een hulp om ons hieraan te herinneren zijn de volgende woorden uit de brief van Jean-François:

"Bij het herlezen van deze brief ben ik een beetje ontgoocheld. Het lijkt mij het levensverslag van iemand die heel veel dingen doet, die altijd maar bezig is, en dus behoorlijk tevreden kan zijn over zichzelf. Maar dat is een grove vergissing. Men denkt dat al die zaken waarde aan het leven geven. Dat komt omdat men geen geloof heeft, niet echt gelooft dat Jezus Christus hier en nu aanwezig is. Indien men het geloof had, dan zou men bidden, dan zou men vragen dat Hij zich aan ons openbaart, want in Hem alleen is het ware geluk te vinden. Ik ben ervan overtuigd dat een van dergelijke momenten in de loop van de dag meer gewicht heeft dan gelijk welke caritatieve actie, vakantie of school van de gemeenschap. Maar evenzeer ben ik ervan overtuigd, dat het juist in een vriendschap is, tijdens het caritatieve werk, tijdens de school van de gemeenschap of tijdens de vakantie, dat die reële en meer waarachtige relatie tot de werkelijkheid in mij kan groeien." ■

IETS GROTERS DAN WIJZELF

Beste vrienden,

Zojuist ben ik terug van de caritativa, één van de hoogtepunten van mijn leven hier in Moskou. Wij hebben ons ertoe verplicht om wekelijks naar een bejaardentehuis te gaan. Aan alle vrienden die wij ontmoeten stellen wij voor om dit ook te doen. Het is een reusachtig gebouw aan de rand van de stad, waarin meer dan 500 personen zijn ondergebracht. Het is een 'rusthuis' voor geprivilegieerden, voor de 'helden van de arbeid', mensen die hun leven voor het socialisme gegeven hebben. Zij zijn samengebracht in een gebouw waar de stank je de adem beneemt, zodra je binnenkomt. Wij gaan altijd naar de vierde verdieping, de vuilste, helemaal boven, ver van het gewone leven vandaan, een vergeten plaats waarvan men zou wensen dat ze gewoon niet bestond.
Onderweg heeft Roberto ons passages uit "Il senso della caritativa" ("de betekenis van de caritativa") voorgelezen. Als wij nog meenden de noden van anderen te kunnen lenigen, dan heeft de werkelijkheid van dit 'tehuis' voor bejaarden ons geleerd dat wij ons vergisten. Het enige wat wij hier kunnen doen, is hen iets te laten ervaren van de aanwezigheid die Jezus Christus voor de mensen is geweest, 2000 jaar geleden, door deelgenoot te worden van hun armoede. Wij weten niet eens wat zij nodig hebben. De meesten liggen daar, verlamd of geamputeerd, sommigen bewusteloos of geestelijk gehandicapt. Wat mij het meest tegen de borst stuit, is de manier waarop zij behandeld worden, of liever het gebrek aan verzorging door de verpleegsters. Degenen die niet meer op kunnen staan, worden aan hun lot overgelaten. Ze liggen in hun smerige lakens en, als ze incontinent zijn, in hun eigen uitwerpselen. Toen wij enkele weken geleden, na de onderbreking van de kerstvakantie, ons bezoek aan het tehuis hervat hadden, riepen de mensen ons toe:
"Ze zijn er weer, we krijgen een wasbeurt!".

Irina is verlamd. Ze roept alleen maar "davaï, davaï" en uit de toon waarop ze dat roept kun je opmaken of ze tevreden is of niet. Eens werd ze heel boos, omdat we haar bed niet naar haar zin hadden opgemaakt en maar niet begrepen hoe zij het dan wel wilde. Na een half uur geschreeuw — geprikkeld, wanhopig, resignerend — zijn we er eindelijk in geslaagd haar wensen in te willigen. Gelukkig als ze was, heeft ze ons toen bij ons vertrek met een handgebaar en kreetjes "davaï, davaï" haar dank betuigd. Haar kamergenote, Zoïa, een van de weinigen die nog bij haar verstand is, maar haar benen heeft verloren, beklaagde zich eens over de trieste omgeving, die ze met een gevangenis vergeleek, en over de wijze waarop men hen behandelde en de droefheid die haar overmande; ze vond het zo erg, dat ze geen muziek meer kon beluisteren, — haar geliefde bezigheid. De volgende week nam ik mijn fluit mee en

speelde voor haar enkele stukjes muziek. Van pure vreugde begon ze te huilen. (Het was de eerste keer dat iemand van blijdschap huilde bij het beluisteren van mijn ondermaats fluitspel!).
Ik zou jullie nog vele verhalen van onze caritativa kunnen vertellen. Bijvoorbeeld over Pjotr, die in het tehuis trouwde en wiens vrouw pas gestorven is. Toen hij twee weken geleden honger had -men geeft hun haast niets te eten- wilde hij wat brood kopen, maar viel onderweg en brak beide benen. Geen enkele arts is hem komen verzorgen en nu ligt hij daar, de benen slecht gehecht; zonder uitzicht op herstel wacht hij de dood af.
Dergelijke voorbeelden zijn er legio. Nooit zullen we al die problemen kunnen oplossen. Maar afgezien van de schoonheid van deze onderneming (de caritativa, red.), een schoonheid die voortvloeit uit het feit dat we haar samen uitvoeren, -we zijn het begin van een nieuwe aanwezigheid in dit tehuis- is dit moment uiterst belangrijk voor mezelf, want het komt mij voor dat ik daarin ervaar hoe de blik van Jezus op de werkelijkheid moet zijn geweest: een liefdeblik die van de personen die Hij ontmoette, niets eiste.
Hier in Moskou is de werkelijkheid van de beweging nog heel jong. We hebben twee 'Scholen van de Gemeenschap', elk bestaande uit een tiental leden. Een groep is voor gezinnen, de andere voor studenten en jonge werkenden. We lezen het boek "Tracce d'esperienza cristiana" ("Sporen van christelijke ervaring"). Geleidelijk wordt de school van de gemeenschap een plaats waar, vanuit een genegenheid voor de personen 'die verder staan' en leiding geven, een ervaring van geloof en bekering plaatsvindt. Van aandachtige toeschouwers zijn we bezig acteurs vol verlangens te worden. Het is de ervaring van de overgang van 'zoon' naar 'leerling'. Natuurlijk moet dit alles nog groeien, maar een voorbeeld heeft me duidelijk gemaakt dat wij onderweg zijn: Roberto legt sterk de nadruk op de 'caritatieve' actie en ook op het culturele aspect; enkele maanden geleden hadden we een uitstap naar Serguicï Posad voorgesteld, een bedevaartsoord van de orthodoxe Kerk op 100 km van Moskou; de bedoeling was de wortels van het Russische Christendom te herontdekken (want heel weinig Russen weten nog iets af van hun geschiedenis). Getroffen door deze nieuwe ervaring, heeft Nadia ons naderhand uitgenodigd voor een bezoek aan een klooster in Moskou zelf; zij schafte zich boeken aan over de geschiedenis van dat klooster, bereidde zich grondig voor en leidde ons een hele namiddag ter plekke rond.
Eenmaal per week komen we ook samen om te zingen. Men heeft ons een kleine piano cadeau gedaan, zodat we de liederen van de beweging kunnen leren, die uitdrukking zijn van onze geschiedenis (hoe jong we ook nog zijn, het is toch al onze geschiedenis) en ook de traditionele folkloristische Russische liederen.

Twee weken geleden zijn we naar Siberië vertrokken voor

een vakantie met de mensen van de beweging uit Novosibirsk. We waren maar met vijf uit Moskou. Omdat de vliegtuigreis zo duur is geworden, konden we onmogelijk iedereen uitnodigen. Niettemin waren wij met vijfenzestig om deze vijfdaagse mee te maken, waarin niets aan het toeval werd overgelaten. We deden niets bijzonders: wandelingen, getuigenissen, langlauf, voetbal, Eucharistie vieren en het lezen van een tekst van Don Giussani, "Het erkennen van een aanwezigheid". De hele vakantie door heeft Don Paolo Pezzi, die de leiding had, de meer verantwoordelijke personen op het hart gedrukt, dat het de manier waarop wij met elkaar omgaan is — het leven, niet een theorie — die de jongeren blijvend kan raken. Dit is het inderdaad wat van deze vakantie blijft: diepgaande vriendschapsrelaties die een broederlijke correctie toelaten, juist omdat zij gegrond zijn

op iets dat veel groter is dan wijzelf.
Bij onze vrienden uit Novosibirsk heb ik ook een zekere verandering opgemerkt, een grotere rijpheid die gepaard gaat met een missionaire geest. Zij hebben vijf groepen voor de school van de gemeenschap, zodat iedereen in zijn studie- of werkmilieu kan blijven; eenmaal per maand komen ze allemaal samen. Bovendien vergezellen sommigen van hen de priesters van de missionaire fraterniteit San Carlo Borromeo op hun reizen naar afgelegen parochies om hen bij de catechese te helpen. Zo worden zij op hun beurt dragers van de Blijde Boodschap.
Mijn werk — de uitbouw van een centrum ter verspreiding van religieuze literatuur — bevalt mij heel goed, al is het moeilijk. Het geeft inderdaad enorme missionaire mogelijkheden. De dorst van de mensen naar wat aan de verwachtingen van hun hart beantwoordt, lijkt geen grenzen te kennen. Er is dus veel werk aan de winkel!

Bij het herlezen van deze brief ben ik een beetje ontgoocheld. Het lijkt mij het levensverslag van iemand die heel veel dingen doet, die altijd maar bezig is, en dus behoorlijk tevreden kan zijn over zichzelf. Maar dat is een grove vergissing. Men denkt dat al die zaken waarde aan het leven geven. Dat komt omdat men geen geloof heeft, niet echt gelooft dat Jezus Christus hier en nu aanwezig is. Indien men het geloof had, dan zou men bidden, dan zou men vragen dat Hij zich aan ons openbaart, want in Hem alleen is het ware geluk te vinden. Ik ben ervan overtuigd dat een van dergelijke momenten in de loop van de dag meer gewicht heeft dan gelijk welke caritatieve actie, vakantie of school van de gemeenschap. Maar evenzeer ben ik ervan overtuigd, dat het juist in een vriendschap is, tijdens het caritatieve werk, tijdens de school van de gemeenschap of tijdens de vakantie, dat die reële en meer waarachtige relatie tot de werkelijkheid in mij kan groeien.

Ik wens dat jullie dit mogen ervaren en groet jullie hartelijk in Christus,

Jean-François Thiry

P.S.: Wij zijn van plan een minibusje te kopen om allen de mogelijkheid te geven aan de caritatieve actie deel te nemen (het tehuis is ver van het centrum verwijderd en dus alleen met de auto te bereiken, maar we beschikken slechts over één auto); ook om de mensen na de school van de gemeenschap naar huis te brengen is een minibusje nuttig (de straten worden steeds onveiliger; verschillende vrienden werden al eens aangerand, twee van hen zelfs met een mes gestoken) alsook om gezamenlijke culturele activiteiten te kunnen organiseren. Wij onderhandelen momenteel over de aankoop van zo'n busje, dat circa 110.000 Bfr. (6000 gulden) zou kosten. Misschien kunnen jullie ons helpen dit bedrag te verzamelen. ■

Luiheid made in the USA

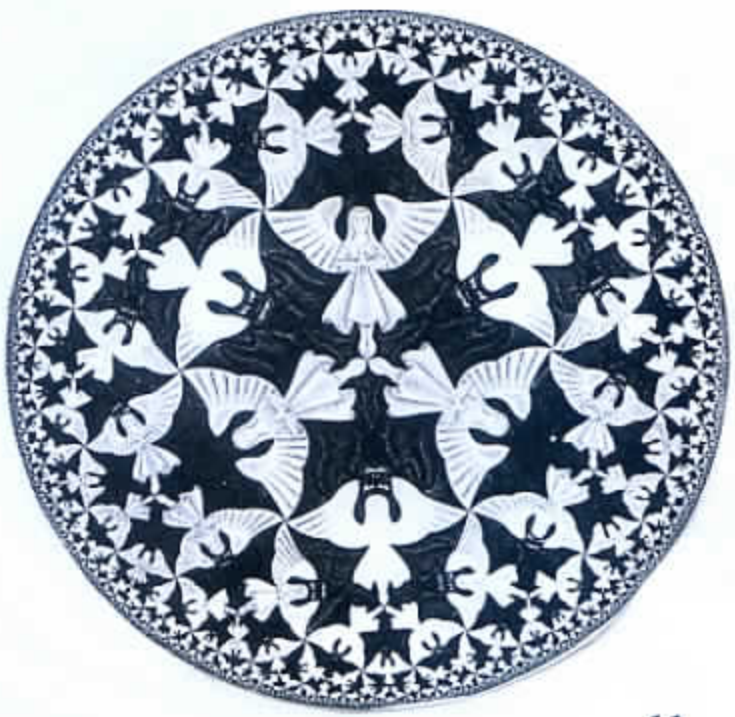
Ik heet Federica, ben 17 jaar en bevind me op dit moment in Amerika als student in een uitwisselingsproject. Toen ik in augustus vertrok, was ik enigszins angstig. Weggaan om een jaar in de VS te leven, ver van mijn familie en mijn gemeenschap joeg mij schrik aan. Eén van mijn angsten was te verliezen of te vergeten wat ik in de afgelopen drie jaren in de beweging geleefd had. Ik heb me vergist: de ervaring van het geloof verdwijnt niet met de afstand. Het gebed is voor mij een noodzaak geworden, omdat het mij de kracht geeft om elke dag met enthousiasme tegemoet te treden. Ik weet dat de moeilijkheden op mijn weg geplaatst zijn voor een grotere beloning: met dit bewustzijn treed ik elke dag het leven tegemoet: het bewustzijn bemind te worden en niet alleen te zijn is mijn kracht. Het enige obstakel dat de voortzetting van de weg kan verhinderen is niet de afstand, maar de luiheid!

Federica, North-Carolina

Aan tafel voor de wereld

In onze school "Maria Luigia" te Chiavari zijn we anderhalf jaar geleden begonnen met een groepje dat Scuola di Comunità doet. Dit jaar hebben we een 'maaltijd-ontmoeting' georganiseerd ten bate van de Avsi, waarvoor we collega's en persoonlijkheden uit de stad uitnodigden. Voor ons allemaal waren de dagen die eraan voorafgingen vol werk en offer. Maar het was de moeite waard! De avond verliep heel goed. Aan de maaltijd deden zelfs enkele burgemeesters uit de omgeving mee en allen waren geraakt door de wijze waarop alles georganiseerd was, maar vooral waren ze met stomheid geslagen (en wij met hen) door onze inzet en energie bij het werken en vooral door onze vriendschap. Zo zijn de woorden waar geworden, die we die bewuste avond gebruikten om een geldbijdrage te vragen voor de Avsi: de woorden zijn afkomstig uit een citaat van A. Hamman dat we in de Scuola lazen: "De collecte is een genade en een dienst. God is er het begin en het einde van. Hij is de inspirator ervan en vermeerdert het: niet voor niets behoort alles hem toe... Hij is edelmoedig tegenover de mensen, want Hij wil hen deel laten hebben aan zijn vrijgevigheid... Bovendien drukt deze beweging van broederlijke solidariteit de koinoonia (gemeenschap) uit en bevordert deze".

De gemeenschap van Chiavari

"OPEN JULLIE VOOR DE WERKELIJKHEID!"

Uit de boodschappen van Johannes Paulus II aan scholieren. Handboekje voor de opvoeding. De rol van de volwassenen. De nieuwsgierigheid om iets te leren kennen. De enige 'Meester'. Spel en gebed.

Wat is de school volgens Johannes Paulus II? Het is de plaats van de opvoeding van de jeugd. Tegelijkertijd is het de omgeving van een missionaire aanwezigheid. Wanneer hij spreekt tot de wereld van de school en universiteit, houdt hij altijd de vragen van zijn eigen jeugd voor ogen. Voor hem vonden deze vragen een antwoord in de ontmoeting met christelijke volwassenen, die de jonge Karol aanzetten om in alles de kennis van Christus' wegen te zoeken.

Een fascinerende volwassene

De jonge Wojtyła vertelt over zichzelf. "Ik heb relatief vroeg mijn moeder verloren en was enige zoon. Mijn vader was bewonderenswaardig en bijna al de herinneringen aan mijn jeugd en adolescentie verwijzen naar hem. Het geweld van de slagen die hem getroffen hadden had in hem een immense diepte geopend, zijn pijn werd tot gebed. Het simpele feit hem te zien neerknielen heeft een beslissende invloed gehad in mijn jongensjaren... Ik heb vele niet christelijke vrienden gehad. Ik zou hen allen moeten bedanken... Ik denk aan een heel eenvoudige man, die een van die onbekende heiligen was, verborgen te midden van de anderen als een schitterend licht op de bodem van het leven. Hij was een ware meester voor vele jongeren die zich verenigden in een 'levende rozenkrans'. Er was een houtsnijder, hij heette Johannes. Met het voorbeeld van zijn geheel aan God gewijd leven vertegenwoordigde hij een nieuwe wereld die ik voorheen nog niet gekend had. Ik heb de schoonheid van een ziel gezien, open gevouwen door de genade".

Opvoeden tot een nieuw leven

De school heeft van nature het risico van de opvoeding centraal staan. Wat betekent dat voor de Paus?
"Opvoeden betekent de jongere helpen om zich voor *de gehele werkelijkheid* te openen, om, met andere woorden, al zijn potentiële capaciteiten te ontwikkelen met betrekking tot de veelvuldige aspecten van de werkelijkheid en hem zo te brengen tot een actief engagement tegenover zichzelf en alles

wat in zijn ervaring binnenkomt: personen, dingen, gebeurtenissen. Opvoeden betekent vooral: de jongere openen voor de vreugde van de persoonlijke ontmoeting met de enige Meester, die de mens naar een waarheid en een bestemming roept, die de socio-culturele omstandigheden weliswaar kunnen verduisteren, maar zeker niet kunnen verdraaien en onderdrukken".
Het opvoedkundig werk verwerft heel zijn perspectief en volheid door aan allen de nieuwheid van het leven in Christus te brengen... doordat hij de verleiding om in een systematische twijfel te leven overwint.

Het ideaal

Als de enige Meester zich openbaart als "de vriend die niet verraadt", dan kan het niet anders of je loopt over van het verlangen dat allen "de ervaring van deze vriendschap" kunnen opdoen, zoals de Paus zei tegen Spaanse jongeren. Tegen scholieren uit Rome zei hij: "Het is noodzakelijk om nieuwe voorwaarden en nieuwe mogelijkheden te scheppen voor de ontmoeting met het mysterie van Christus en om intiem met Hem te kunnen leven. Paus Wojtyła heeft zelfs een bevelend woord gesproken: "Het is noodzakelijk dat jullie in jezelf en in jullie omgeving grote ruimten van menselijkheid weten te creëren".
Betekent dit eenvoudigweg in zijn eigen plichten bezorgd te zijn om een coherentie? Het is heel anders. Toen hij de 'morele dimensie' van een werkelijk menselijke aanwezigheid definieerde, zei de Paus: "Heel het menselijk handelen bezit een morele dimensie. Met andere woorden: bij alles wat we doen -dus ook het studeren- ontwaren wij op de bodem van onze geest een behoefte naar volheid en eenheid". Dat is moraliteit: een relatie met het ideaal.

Loflied op de vriendschap

De missie beweegt en raakt iemand niet wanneer men zich toevertrouwt aan een harde reeks van verplichte praktijken, maar wanneer zij de openbaring is van een vreugdevolle aanwezigheid. Deze vreugde die iemand in staat stelt om lief te hebben heeft volgens de Paus een geprivilegeerde plaats: de vriendschap. Uit zijn toespraken in Canada hebben we de volgende parel gevonden:
"Jullie zijn gelukkig in de nabijheid van de Paus! Ook de Paus is zeer gelukkig nu hij zich te midden van jullie bevindt! Jullie weten goed dat, wanneer personen -jongeren zoals jullie, of ouderen zoals ik- zich de tijd gunnen om elkaar te ontmoeten en hun wederzijdse vriendschap op een eenvoudige en oprechte manier tot uitdrukking willen brengen en zich wederzijds naar vermogen helpen, dit het geluk op aarde is! Juist deze broederschap onder de inwoners van het universum is het grote verlangen van de Heer. Jullie weten goed dat Jezus onder ons gekomen is en blijft — op geheimzinnige wijze, maar reëel... Hij verenigt ons en maakt ons tot ledematen van zijn lichaam".

De studie eindigt nooit

Christus is het ware principe van de kennis. Hartstochtelijk de werkelijkheid tegemoet gaan betekent de diepte van zijn onuitputtelijk Mysterie binnengaan. De studie wordt een prachtig avontuur.
"...men bestudeert de mens, men bestudeert de wereld, maar *waar komt men uit*? Komt men werkelijk op een afsluitend en definitief punt uit? Nee: men doet voortdurend nieuwe en

bewonderenswaardige ontdekkingen, en daarbij nog andere ontdekkingen en men ziet mogelijkheden om verder door te gaan... Maar altijd blijft er een schaduwgebied: het is het mysterie... Het is het mysterie van het Zijn, het mysterie van God! In deze onophoudelijke afwisseling van perspectieven openbaart en toont ons — zo zou men kunnen zeggen — zowel de wereld buiten ons zelf als de wereld in ons zelf God de Schepper...

Maak tijd vrij voor het spel...

De Kerk is niet geheel en al gespecialiseerd in het vijlen van het groene hout tot een dor zaagsel van voorschriften. Zo staat de Paus ook niet tegenover het spel. Hij geeft een paar adviezen: spelen en bidden.
"... ik weet dat jullie veel tijd besteden aan het spel. Welnu, we moeten beseffen dat het spel niet alleen amusement en gedachteloze ontspanning is, maar, ook al merken jullie het niet, een belangrijke gelegenheid tot vorming en deugd... Hoe zeer lijkt het leven op een eerlijk gespeeld spel! Hierin komen immers het verstandige gebruik van de eigen energie, een helder bewustzijn van de algemene wedstrijd waarin we geplaatst zijn, het vermogen om zich aan te passen aan het ritme van de anderen en een loyale en edelmoedige zin voor competitie samen".

... en het gebed

De Paus geeft enkele adviezen. Luisteren we naar zijn woorden in Portugal precies tien jaar na de aanslag op hem; hij was naar Fatima gekomen om Maria te bedanken voor het wonder dat hij er heelhuids van af gekomen was (een wonder dat zich elke dag herhaalt): "Mijn grootste verlangen voor ieder van jullie is dat de wegen van jullie jeugd op Christus stuiten, de enige die jullie gelukkig kan maken. Verlaat Hem niet om valse en machteloze idolen te aanbidden, die niets van jullie onrust begrijpen. Jezus van Nazareth, en alleen Hij, kan de honger naar het oneindige, die in jullie harten huist, stillen. Wanneer jullie jullie stappen sereen aan zijn zijde zetten, dan rust zijn liefdesblik op jullie. Jullie hebben deze liefdevolle blik van Hem nodig. Het middel om hierin te slagen is het gebed. Leer bidden en bidt. Spreek met Hem". ■

BALLATA DELL'UOMO VECCHIO

Wie zijn menselijke ervaring serieus neemt en eerlijk waarneemt, bemerkt zijn behoeftigheid. De mens is alleen in zijn onvermogen intensief te leven, gelukkig te zijn. Maar een ander, een echte vriend is naar ons toe gekomen en we zijn hem gevolgd, omdat hij voor ons een belofte van het geluk geworden is. Steeds echter neigen we ertoe deze gebeurtenis te vergeten. Door de moedeloosheid over onze fouten en gebreken, door de constatering van zoveel liefdeloosheid in onszelf, uit angst voor ons eigen onvermogen of de macht van de omgeving, of gewoon door de zorgen van alledag. Dit vergeten is de grootste zonde. Tegenover het vergeten staat de gedachtenis, de *memoria*. We moeten roepen en smeken om datgene wat al gebeurd is en tegelijkertijd blijvend aanwezig is in ons leven, — ondanks onze armzaligheid. Niet bidden "verlaat me niet", maar de gezichten door wie hij zich heeft willen meedelen niet verlaten. ■

Ballata dell' uomo vecchio

Claudio Chieffo

La tristezza che c'è in me,
l'amore che non c'è
hanno mille secoli.
Il dolore che ti do,
la fede che non ho
hanno mille secoli.
Sono vecchio ormai, sono vecchio, sì;
questo tu lo sai, ma resti qui.

Io vorrei vedere Dio,
vorrei vedere Dio
ma non è possibile.
Ha la faccia che tu hai,
il volto che tu hai
e per me è terribile.
Sono vecchio ormai...

Ascoltami, rimani ancora qui,
ripeti ancora a me la tua parola.
Ripetimi quella parola che
un giorno hai detto a me
e che mi liberò.

Io vorrei vedere Dio...

La paura che c'è in me,
l'amore che non c'è
hanno mille secoli.
Tutto il male che io so,
la fede che non ho
hanno mille secoli.
Sono vecchio ormai, sono vecchio, sì;
ma se tu vorrai mi salverai.

Ascoltami...

Ballade van de oude man

Nederlandse vertaling

De droefheid die in mij is,
de liefde die er niet is
zijn duizend eeuwen oud.
Het verdriet dat ik je doe,
het geloof dat ik niet heb
zijn duizend eeuwen oud.
Inmiddels ben ik oud geworden, ja, ik ben oud;
dit weet jij, maar je blijft hier.

Ik zou God willen zien,
ik zou God willen zien
maar dat is niet mogelijk.
Hij heeft het gezicht dat jij hebt,
het gelaat dat jij hebt
en voor mij is dat vreselijk.
Inmiddels ben ik oud geworden...

Luister naar me, blijf nog wat hier,
herhaal jouw woord nog eens voor me.
Zeg me nog eens dat woord, dat
je eens tegen me gezegd hebt
en dat me vrijmaakte.

Ik zou God willen zien...

De angst die in mij is,
de liefde die er niet is
zijn duizend eeuwen oud.
Al het kwaad dat ik ken,
het geloof dat ik niet heb
zijn duizend eeuwen oud.
Inmiddels ben ik oud geworden, ja ik ben oud;
maar als jij wilt, zul je me bevrijden.

Luister naar me...

AGENDA

☑ Vanaf **8 april** is de *Scuola-tekst*: de exercities gehouden door Don Peppino in Lyon

☑ **22 april** is er *Scuola* met Stefano en Paolo

☑ **14 en 15 mei** bezoekt de *Paus* Brussel en Namen
Tevens Ciellini-*voetbalwedstrijd*: Italië tegen de rest van de wereld

☑ **17-18-19 juni**: Einde van het jaar-*weekend*
Plaats: Centrum Bleijerheide te Kerkrade; kosten: *f* 107,—/2000 Bfr. p.p.;
opgeven: redactieadres *Litterae*

☑ **De tweede week van augustus**
vindt in *La Thuile* de vakantie van de Giovani Lavoratori plaats onder leiding van Gex

☑ **Laatste week van augustus**: de jaarlijkse *Meeting for friendship among the peoples* in Rimini